

A ZÖLD CIVIL SZERVEZETEK VGT MUNKACSOPORTJÁNAK
ÉRTÉKELÉSE AZ 'ORSZÁGOS VÍZGYŰJTŐ-GAZDÁLKODÁSI TERV
2015, 2-ES VITAANYAG' CÍMŰ DOKUMENTUMRÓL

2015.12.16-ai véleményezési határidővel közzétett vitaanyag

Tisztelt címzettek!

Az országos VGT2 vitaanyag véleményezésében a zöld civil szervezetek WWF Magyarország által vezetett munkacsoportja aktívan szeretne részt venni. Az első konzultációs anyaghoz hasonlóan a 2015. novemberében közzétett dokumentumokhoz is hozzá kívánunk szólni. Az előző konzultációs anyagra beküldött vélemény táblázatos értékelését megköszönve, az újonnan közzétett fejezetek és az újrafogalmazott szövegek értékelését küldjük el. A dokumentumban a részvízgyűjtőkre szóló hozzászólások is vannak, a részvízgyűjtőkre önálló értékelést nem küldünk.

- A részletes véleményt megelőzően kívánjuk kiemelni, hogy a rendkívül hosszú, táblázatokkal, mellékletekkel és térképekkel kiegészített dokumentum áttekintése különösen nehéz. Olyanok számára is komplikált, akik ismerik a vízgyűjtő-gazdálkodási tervezés menetét, azok számára pedig, akik kívülállóként tekintenek rá, ez a feladat még nehezebb.
- Az érthetőség növelése érdekében egészítsék ki a szöveget a VGT2-ben használt "ökológiai vízigény" "munka-definíciójával", azzal, amelynek alapján a VGT2-ben a hasznosításokat tervezik. A kiegészítésre vonatkozó szöveges javaslatunkat külön észrevétel formájában már elküldtük.
- Ugyancsak az érthetőséget és a következtetések elfogadhatóságot növelné, ha hozzáférhetővé tennék a VKI monitoring adatokat, mert a víztest szemléletű tervezés alapja a víztest monitoringra alapozott minősítése. A hivatkozott OKIR adatbázisban nem szerepelnek a kulcsszerepet betöltő biológiai adatok.
- A dokumentumok kapcsán zavaró, hogy a mellékletekben egymástól eltérő adatok szerepelnek ugyanazokról a víztestekről. A víztestek besorolásához konkrét módosítási javaslatainkat a részletes szövegben találják. Ide kapcsolódó leginkább hiányos elem, hogy a mellékletekben szereplő egymástól eltérő adatok miatt a víztesteken meghatározott célkitűzésekről hibás adatok érhetők el, és ezért ezt nem lehet értékelni.
- Nehezen kezelhető az a probléma, hogy a VGT2 célkitűzéseinek finanszírozása hiányos. Mindössze egy célirányos forrás ismert a VGT2 intézkedési program végrehajtására, más támogatási programokba pedig mindössze horizontális célként tudnak beépülni a VKI célkitűzések és a VGT2-ben szereplő javaslatok. Hatékonyságát tekintve ezt a gyakorlatot nem tartjuk elegendőnek.
- A dokumentum kritikus pontja a 8. fejezetben és mellékleteiben bemutatott intézkedési program. Erről részletes észrevételeinket a későbbi szövegben találják. Összefoglalóan ehhez annyi az észrevételünk, hogy bár a VGT2-vel párhuzamosan zajló árvízi kockázatkezelési tervezés intézkedéseinek értékelése és a két intézkedési csomag összehasonlítása értékelhető módon elkezdődött, de még hiányosságok vannak ezen a téren. Szintén

hiányosságok vannak abban, hogy más szakpolitikai célok intézkedéseivel hogyan lehet összhangba hozni a VGT2 intézkedéseit.

Az Országos VGT2 dokumentumhoz szóló általános javaslatunk:

- a. Készítsenek vezetői összefoglalót az országos tervhez, ami döntéshozók számára könnyen érthetővé teszi a Vízyűjtő-gazdálkodási tervet. A vezetői összefoglaló legyen a VGT része.
- b. A vezetői összefoglaló irányítsa rá a döntéshozók figyelmét arra, hogy a VGT2 anyagban javasolt intézkedések finanszírozása nem kellően biztosított a KEHOP forrásainak felhasználására közzétett projektek listája alapján. A 2021 és 2027 közötti időszakban viszont már sokkal korlátosabb lehetőségek lesznek a VGT2-ben javasolt intézkedések végrehajtására és a célkitűzések elérésére. Ezért különösen fontos, hogy a KEHOP összes ehhez a témához kapcsolódó prioritási tengelyének projektjei tartalmazzanak VGT2 intézkedéseket, és a 2014-2020 közti időszak valamennyi lehetséges operatív program forrása adjon lehetőséget a horizontális szempontok figyelembe vétele révén a VGT2 célkitűzések elérésére. Ezekre a forrásokon kívül a Kormány a költségvetésben különítsen el keretet a VKI végrehajtására.
- c. Javasoljuk, hogy készüljön útmutató arról, hogy a VGT2 végrehajtása során a többi szektornak (például agrárium, területfejlesztés) hogyan érdemes figyelembe vennie a VKI elvárásokat és a VGT2 célkitűzéseit. Az útmutató mutassa be egyszerűen és átláthatóan, hogy mi lesz a horizontális szempontok bevezetésének gyakorlata, valamint érdemes gyakorlati javaslatokat tartalmaznia, rávilágítva arra, hogy a nagyon összetett és bonyolult VGT2 dokumentációból mely mellékletek és fejezetek fontosak a horizontális szempontok érvényesítése során.
- d. Javasoljuk, hogy a mentességek indoklása legyen alapos. A mentességek felülvizsgálatakor legyen kiemelt, első szempont a társadalmi igény fennállásának vizsgálata. Többször találkozhatunk olyan esettel, hogy a társadalmi igény átalakul, és ezt a tervezés folyamán követni kell. Szintén előfordulhat, hogy a rossz állapot oka egy jelenben is létező társadalmi igény. Ekkor a VGT fogalmazza meg a környezettudatosság növelésének feladatát. A VGT szerepe, hogy ráirányítsa a figyelmet arra, hogy a természeti erőforrások felhasználása nem vezethet azok teljes kiaknázásához, és a társadalmi, gazdasági igényeknek alkalmazkodniuk kell az adottságokhoz.
- e. A monitoring rendszer fejlesztése alapvető fontosságú ahhoz, hogy valamennyi víztestre több éves adatsorokon alapuló intézkedési terv születhessen. Fontosnak tartjuk, hogy több területen jóval kiterjedtebb adatgyűjtés folyjék a jövőben, és a monitoring finanszírozása ne esetleges forrásokon alapuljon.

Az alábbi részletes észrevételeinknél a számozás a szerkeszthetőséget segíti, de nem jelent fontossági sorrendet.

Horizontális szempontok, finanszírozás

1. A vitaanyagban nem látjuk azt a folyamatot, hogy fogják a VGT2 végrehajtásáért felelős intézmények más szektorok számára kommunikálni a VGT2 céljait, és hogy fogják számukra érthetővé tenni szerepüket a végrehajtásban. Ez azért különösen fontos, mert keretirányelvről lévén szó, ennek végrehajtása csak akkor lesz hatékony, ha a témában eddig nem járatos szektorok is részt vesznek benne. Fontos minél több helyen tisztázni azt is, hogy mely intézmény, vagy intézmények felelősek a VGT2 végrehajtásáért.
 - a. Javasoljuk, hogy készüljön útmutató arról, hogy a VGT2 végrehajtása során a többi szektornak (például agrárium, területfejlesztés) hogyan érdemes figyelembe vennie a VKI elvárásokat és a VGT2 célkitűzéseit. Több helyen olvasható az országos anyagban, például 8.2 fejezet, hogy „a VKI horizontális jellege erősödik, az európai strukturális és beruházási alapokra meghatározott közös szabályok miatt”. Ezt a szándékot úgy lehet a gyakorlatra lefordítani, hogy a kapcsolódó szakpolitikákért felelős intézmények számára egyaránt ismertek legyenek a VGT2 célkitűzések, és az előkészítés alatt lévő projektek tervezéséhez felhasználják a VGT2 ajánlásait, a gyakorlatban pedig a VGT2 intézkedések megvalósítása része lesz a projekteknek. Az útmutatónak tehát gyakorlati javaslatokat érdemes tartalmaznia, rávilágítva arra, hogy a nagyon összetett és bonyolult VGT2 dokumentációból mely mellékletek és fejezetek fontosak a horizontális szempontok érvényesítése során.
2. a VGT2 anyagban javasolt intézkedések finanszírozása nem kellően biztosított a KEHOP forrásainak felhasználására közzétett projektek listája alapján. A 2021 és 2027 közötti időszakban viszont már sokkal korlátosabb lehetőségek lesznek a VGT2-ben javasolt intézkedések végrehajtására és a célkitűzések elérésére. Ezért különösen fontos, hogy a KEHOP összes ehhez a témához kapcsolódó prioritási tengelyének projektjei tartalmazzanak VGT2 intézkedéseket, és a 2015-21 közti időszak valamennyi lehetséges operatív program forrása adjon lehetőséget a horizontális szempontok figyelembe vétele révén a VGT2 célkitűzések elérésére.
3. A monitoring rendszer fejlesztése alapvető fontosságú ahhoz, hogy valamennyi víztestre több éves adatsorokon alapuló intézkedési terv születhessen. Jóllehet – tekintve vizeink állapotát – az intézkedések jó része a legpontosabb adatok birtoklása nélkül is kézenfekvő, ennek ellenére fontosnak tartjuk, hogy több területen (pl. a biológiai adatok vagy a nitrát terhelés terén feltétlenül) jóval kiterjedtebb adatgyűjtés folyjék a jövőben.
4. A tervnek tartalmaznia és hangsúlyoznia kellene, hogy az egészséges ökoszisztémák hozzájárulnak a jó vízminőséghez és általában a vizek jó állapotának a fenntartásához. Egy-egy ökoszisztéma nem csupán vízigénnyel bír, hanem nélkülözhetetlen szolgáltatásokat is nyújt a vizeket használó lakosságnak. Közvetlen ökológiai szolgáltatást jelent a vizek halállománya, ezért kiemelt jelentősége van az ívó- és ivadéknevelkedésre alkalmas helyek és a telelők megőrzésének.

Víztestek besorolása

5. Az 1-3 mellékletben az alábbi víztestek besorolásával nem értünk egyet, illetve ezek kapcsán kérjük a szöveg kiegészítését, korrigálását:

- a. Dráva felső és Dráva alsó víztest: Javasoljuk az elérhető mellékletekben és táblázatokban szövegesen is megjeleníteni, hogy hol van a két víztest határa. Jelenleg ez csak a térképekről derül ki, ami kevésnek bizonyul. Egyetértünk azzal, hogy a Dráva alsó víztest (Vízvár alatti folyószakasz) természetes besorolást kapott, és elfogadható, hogy a Dráva felső víztesten (amennyiben az valóban az Őrtilos alatti néhány folyamkilométer) a horvátországi vízerőmű hatása miatt jelentős a vízszintingadozás és emiatt a hidromorfológiai állapot befolyásolt. A besorolás kapcsán a legnagyobb kérdőjelet az jelenti, hogy miért eltérő a Dráva besorolása a magyar és a horvát tervekben. Míg magyar oldalon két víztestet állapítottak meg, addig horvát oldalon a vázlatosan elérhető térképek szerint 9-10 víztestre osztották fel a folyót.

A magyarországi Dráva alsó víztest természetes besorolása véleményünk szerint helyes, de ennek és a Dráva felső víztest állapotának adatokkal való igazolásában kérdőjelek vannak. A státuszt igazoló adatok beszerzése a Dráva Részvízgyűjtő Tanács ülésén is szóba került, és megválaszolatlan kérdés maradt, hogy ki és mikor, illetve milyen engedéllyel végezte az adatfelvételt a kérdéses víztesten. Az adat felvételezéssel kapcsolatos kérdéseinket igazolja az is, hogy a horvát oldalon adathiányra hivatkozva nem végleges, hanem előzetes megállapítást tettek a víztestek minősítésére.

Véleményünk szerint elvárható, hogy ugyanaz a folyószakasz két országban ne kapjon eltérő besorolást és minősítést. Az érintett országok között erről idejében történjenek meg az egyeztetések.

A Dráva alig szabályozott, szakadópartokkal, zátonyokkal, mellékágakkal jellemzett állapotának fenntartása és további javítása azt indokolja, hogy a Dráva felső víztest is természetes besorolást kapjon. A csúcsra járatott dubravai vízerőmű miatt jelentős vízszintingadozás figyelhető meg ezen a víztesten, de ezek a hatások a folyó változatos jellegét még nem alakították át. A természetes állapot besorolás a Dráva felső víztest esetében azért fontos érdek, hogy Magyarország határozottabb pozícióban kezdeményezhessen tárgyalásokat a horvát vízerőmű üzem módjának megváltoztatása érdekében. Helyesnek tartjuk azokat a javaslatokat, melyek a dubravai vízerőmű üzem módjának megváltoztatásáról szólnak a Dráva Részvízgyűjtő terv 1.4.3 fejezetében.

- b. Mura – A Mura erősen módosított állapotát javasoljuk felülvizsgálni. A Drávához hasonlóan jó állapotú vízfolyás, mely a parti kövezések és sarkantyúk ellenére változatos hidromorfológiával rendelkezik, és dinamikus folyó. Az 1_3. mellékletben feltüntetett, az ártér levágásra vonatkozó 80%-os adat észrevételünk szerint hibás. A Mura töltésezett ugyan, de nem vesztette el egykori ártereinek ekkora hányadát. Az ÁKK-ban elkészített 1‰ valószínűségű elöntési térképeken is látszik, hogy a mentett oldalra került ártér a Mura esetében a jelenlegi hullámtérnél kisebb. Az 1_4. háttéranyagban leírt módszertan szerint a levágott ártér arányát, és nem a

töltésezettség arányát kell figyelembe venni a kijelöléskor. Ráadásul az EM kijelölés biológiai validációjaként feltüntetett fitobentosz nem jó állapota vélhetően nincs összefüggésben az ártér levágásával, tehát nem indokolhatja az EM státuszt.

A Mura természetes víztestként való besorolását javasoljuk. A nemzeti érdekeknek teljesen ellentmond az EM kijelölés, mivel ez a besorolás gyengíti a magyar érdekek védelmének a lehetőségét a Mura szlovén szakaszán tervezett vízerőművel kapcsolatos eljárásban. A természetes víztestként való besorolást azért is indokolt újragondolni, mert az érintett folyószakasz a horvát és a szlovén tervekben ismereteink szerint természetes víztestként szerepel.

- c. A Duna a Sió-torkolat és a déli országhatár közti szakasza a magyarországi Duna szakaszokkal összehasonlítva az egyik legjobb állapotú. Holtágak és mellékágak övezik, ártéri erdők és rétek kísérik útját, itt van az egyik legszélesebb ártere a folyónak ezen a szakaszán. A Dunának ezen a szakaszán a korábbi években sok mellékág-rehabilitáció zajlott, melyek során javult a korábbi beavatkozások miatt elzárt és feltöltődésnek induló mellékágak vízellátása. Észrevételünk szerint ezen a szakaszon a Duna medrét és a kapcsolódó ártereket együttesen kell vizsgálni a víztest állapota esetében. A természetes állapotot igazolják az erősen módosított állapottal szemben az említett mellékág-helyreállítások. Ezek kívül fontos eredmény, hogy az érintett szakasz egyes helyszínein a part menti sarkantyúk felülvizsgálata és részleges visszabontása is megtörtént. A Duna Sió-torkolat és a déli országhatár közti szakaszát javasoljuk természetes víztestként besorolni.
- d. A szigetközi Duna-szakasz egyetlen víztestként lett nevesítve, holott hidrológiai és hidromorfológiai szempontból négy, jelentősen eltérő tulajdonságú szakaszra osztható:
 - i. az országhatár - dunakiliti fenékküszöb közötti duzzasztott szakasz átlagosan húsz százaléknyi dunai hozammal (10 km);
 - ii. Dunakiliti - Dunaremete között egy átlagosan húsz százaléknyi dunai hozammal rendelkező szabad folyású szakasz (18 km);
 - iii. Dunaremete - Szap között ismét egy duzzasztott szakasz átlagosan húsz százaléknyi dunai hozammal (14 km);
 - iv. végül a Szap alatti rész, melyben már a teljes dunai hozam folyik.

Már az első VGT társadalmasítási folyamatában javasoltuk a szigetközi szakasz részekre osztását. Arra vonatkozó ígéret is elhangzott, hogy a második VGT-ben tekintettel lesznek erre. Sajnos, ez nem teljesült. Az alapvető különbségeket mutató szigetközi Duna-szakaszok egy víztestként történő meghatározása jelentős problémák forrása lesz, mind a szükséges intézkedések meghatározása, mind az operatív programok tervezése szempontjából. Javasoljuk, hogy kapjon a "Duna Szigetköznel" legalább "összetett víztest" minősítést.

Javasoljuk, hogy a magyar-szlovák kétoldalú együttműködések (országos terv 42. oldal) egészítsék ki azzal a két, hatályos nemzetközi szerződéssel, melyek alapvetően befolyásolják a szigetközi Duna-szakasz vízgazdálkodását, és amelyeket nem lehet a folyószakaszra vonatkozó intézkedések tervezésekor figyelmen kívül hagyni. (Az egyik a hágai eljárásról szóló államközi szerződés, a másik az ideiglenes vízmegosztásról

szóló kormányközi egyezmény). Kérésünket alátámasztja, hogy a Mosoni-Duna kitorcollásánál tervezett műtárgy hozzájárulhat a bősi erőmű üzemrendjének változtatásához. Az erőmű jelenleg ún. részleges csúcsüzemben működik. Mivel a műtárgy ki fogja zárni a Mosoni-Duna alsó szakaszáról - Győrből is - a Duna vízszint-ingadozását, ezért technikai értelemben lehetségessé válik az erőmű csúcsüzemének fokozása. A Bősi erőmű alvízi szakaszán kedvezőtlen ökológiai változásokat előidéző műszaki változás növeli a jogi normák jelentőségét.

- e. Üdvözöljük, hogy a Kerka természetes víztest kategóriába került.
 - f. Tisza Kiskörétől Hármaskörösig: Az EM státusz oka a táblázatban csak a holtágak mentett oldalra kerülése 68%-ban, és az EM státusz biológiai validációjaként a hal minősítés van megadva. Ez azonban nincs összhangban a 6.1 mellékletben közölt állapotértékelési eredményekkel, ahol a víztestre a „hal” minősítése „jó”. Javasoljuk az erősen módosított státusz felülvizsgálatát és a természetes víztest állapotba sorolást.
 - g. Az Ipoly és mellékvizei vonatkozásában több tárgyi tévedés is található az 1-3 EM mellékletben: az Ipoly átjárhatóságát több duzzasztó is akadályozza, a meglévő hallépcsők határfoka pedig nem megfelelő. Ennek ellenére a hivatkozott mellékletben átjárható folyóként van feltüntetve. Az „S” oszlopban (Duzzasztás miatt módosított) a fentiek alapján Igen kategóriának kellene szerepelnie. A Lókos-patak esetében az „L” és „M” oszlopok esetében (Mederszabályozás miatt módosított és Mederszabályozás aránya a víztesten [%]) „nem” és „0” szerepel, miközben a patakot több helyen is szabályozták (pl. a torkolat előtti több km-es szakaszon).
6. Az országos és a részvízgyűjtő tervek mellékleteiben az egyes víztestek besorolása eltérő. Több olyan víztest van, melyre az egyik melléklet erősen módosított a másik természetes kategóriát állapít meg. Különböző fórumokon értesültünk a tervek készítőitől, hogy az 1-3 melléklet a mérvadó, ebben szerepelnek a helyes adatok. Ez a táblázat viszont a célkitűzéseket és ezek határidőit nem mutatja be, hiszen ez a 7-2 mellékletben szerepel, de jelenleg helytelenül. A közzétett dokumentum és mellékleteinek nagy hibája emiatt, hogy az időbeli mentességekről nem lehet hiteles információhoz jutni. Nem lehet beazonosítani, hogy melyik víztesten időzítették 2021-re, és melyiken 2027-re a kitűzött állapot elérésének határidejét, és vannak-e olyanok, ahol ezt 2027 utánra halasztották.
7. A mellékletek kapcsán általánosságban elmondható, hogy az adatok hiányosságai, pontatlansága, elnagyoltsága, a hibás adatok miatt továbbra sem kap az olvasó valós képet vizeink aktuális ökológiai állapotáról, illetve a kapott információ helyenként félrevezető.

Mentességek

8. Javasoljuk, hogy a mentességek indoklása legyen alapos. Ha a jelenlegi rossz állapot oka egy most létező társadalmi igény, akkor a VGT fogalmazza meg annak lehetőségét, hogy a társadalmi igény vizsgálata és újraértékelése is napirendre kerülhet. A VGT feladata, hogy rávilágítsa a figyelmet arra, hogy a természeti erőforrások felhasználása nem vezethet azok teljes kiaknázásához, és a társadalmi, gazdasági igényeknek alkalmazkodniuk kell az adottságokhoz.
9. 7-1 melléklet, 4.7-es vizsgálat útmutatója, 1-es fejezet következtetései az 5. oldalon.
 - a. Az 1-es fejezetben bemutatott két alapesetet javasoljuk másképp tagolni és elkülönülve bemutatni, hogy egyértelmű legyen az, hogy a kettő egymástól elkülönülten kezelendő eshetőség. A mostani változatban az 1-es és 2-es számok nem egyértelműen jelzik, hogy két egymástól teljesen független változatról van szó. Javasoljuk például 'A változat', 'B változat' megnevezést használni.
 - b. Szintén szükséges lenne a 2. esetben bemutatott fenntartható fejlesztés projektek kritériumainak definiálása. Enélkül nehezen állapítható meg, hogy miért sorolható egy projekt ebbe a kategóriába. A 2. eset leírásában javasoljuk ennek a mondatnak a kékkel történő kiemelését: „A 4.7 cikk nem ad felmentést, ha a pontszerű vagy diffúz forrásból történő szennyezőanyag bevezetéséből eredő állapotromlás következtében a víztest jónál rosszabb állapotba kerül.” Ezt az információt a 2. eset konklúziójában is meg kellene jeleníteni, hogy a nem kiváló állapotú víztestek állapotromlására nem adható mentesség, éppen ezért nem kell azokra 4.7 vizsgálatot végezni a 2. esetben.
 - c. A 2. fejezetben a KHV kapcsán tett alábbi megállapítás így szól: „VKI mentesség, ha csak hidromorfológiai állapot romlik – mert akkor nem lesz emiatt rosszabb jónál az ökológiai állapot. Először azt kell bebizonyítani, hogy másik ökológiai állapotot befolyásoló elem nem romlik.”

Ez a megállapítás nem érthető, hiszen a 4.7 alapján akkor is engedélyezhető a négy feltételnek megfelelő projekt, ha a következtében jónál rosszabbra változna az állapot. A hidromorfológiai változtatásoknak lehet egyenes következménye egy biológiai elem romlása, ami megakadályozza a jó állapot elérését, amennyiben a 4.7 vizsgálat igazolta, hogy a projekt szükséges. A 4.7 a romlást okozó terhelés mibenlétére, illetve a hatóerőre tesz megkötést. Lehet, hogy nem jól értjük ezt a pontot az útmutatóban, ez esetben javasoljuk, hogy fogalmazzák át, hogy ne lehessen félreértés.
 - d. A KHV előzetes vizsgálati fázisára vonatkozó négy pont közül a harmadik szintén nem érthető, mondatszerkesztési elírás miatt.
 - e. Az 5. fejezetben a 7. lépésnél szintén van egy értelmezési elcsúszás a tagadó mondatszerkesztésből adódóan:
 - i. „Itt azt kell megvizsgálni, hogy a terv megvalósítása **nem** akadályozza-e az egyéb környezeti Közösségi elvárások teljesítését...
 - ii. **Ha igen** → Kitűzhető az érintett víztest(ek)re új, teljesíthető VKI-cél.”

iii. Szövegjavaslatunk: „Ha nem akadályozza → Kitűzhető az érintett víztest(ek)re új, teljesíthető VKI-cél.”

- f. A melléklet 5. fejezete logikusan és érthetően bemutatja a vizsgálat elkészítésének logikai lépéseit. A 3. ábrán szereplő folyamatábrán egyértelműen javasoljuk megfogalmazni azokat az eseteket, amikor szükség van, illetve amikor nincs szükség a 4.7 elemzés lefolytatására. A mostani zöld és piros cellákban lévő megfogalmazásokból ez nem derül ki egyértelműen. Kiegészítési javaslat:
- g. „Alternatív VKI célkitűzések állapíthatók meg a 4 (7) szerint = a projekt megvalósítható.”
- h. „Nem tűzhetők ki más VKI célok = a projekt nem megvalósítható”
- i. Észrevételünk szerint a melléklet M1 – M4 számú elemzéseinek következtetései és az anyag végén lévő összegzés pontos javaslatot ad a 4.7 vizsgálat alkalmazásának szükségességére.

10. A dokumentum nem szól arról, hogy a 7-2 táblázatban szereplő célok, mentességek, víztestek állapotának meghatározását megelőzően feltérképezték-e az érintett társadalmi csoportok, piaci szereplők, gazdálkodók, ágazatok és szektorok elvárásait. Ha ez nem történt meg, akkor a táblázatban levont következtetések hibásak lehetnek. A későbbi tervezések során a döntés előkészítés folyamán a különböző igényeket és szempontokat bocsássák vitára. (ide kapcsolódó korábbi megjegyzésünk, hogy az árvízvédelmi infrastruktúrát adottságként kezelő 8.6-os, illetve 3-as fejezet)

- a. Szorosan az előző észrevételhez tartozik, hogy az erősen módosított víztest státusz mentesség lehetőségével jár (1.4.3. fejezet) – A mentességek esetében javaslatunk szerint sokkal alaposabb indoklás szükséges: Mi az a társadalmi igény, ami alapján a jelentős beavatkozás a víztesten továbbra is fenntartandó? A társadalmi igény kiszolgálása lehetséges-e úgy, hogy a víztest emiatt nem lesz erősen módosított? A társadalmi igény felülvizsgálata nem időszerű?

11. OVGT 7.1 fejezet, mentességi vizsgálatok utolsó bekezdés. Javasoljuk felülvizsgálni a Bükkalján és a Mátraalján meghatározott időbeli mentességeket. Ezen a két területen valóban mélyművelésű bányák üzemelnek, de ezek üzemelése közel sem egyértelmű, hogy kiemelt közérdek. A G1 indokra (aránytalan költségek gazdasági vagy társadalmi szempontból, aránytalan pozitív vagy negatív hatások és várható hasznok és károk tekintetében) lehet hivatkozni, de javasoljuk, hogy a bekezdésben említsék meg, hogy a bányaművelés miatti rendkívüli talajvízszint-süllyedés súlyos probléma, és az ezt előidéző gyakorlatot (lignitbányászat miatt a talajvíz folyamatos és mesterséges süllyesztése) elsősorban gazdasági szabályozó eszközökkel lehet módosítani. Erre a talajvízszint helyreállításának érdekében is mielőbb szükség van.

Intézkedési és terheléstípusok

12. A 8-3 mellékletben bemutatott intézkedési típusok további értékelését táblázatos formában a dokumentum végén találják.

13. 8.2.2 fejezet – a terheléstípusok között javasoljuk felsorolni az alábbiakat.
 - a. medermélyülés, amit nevezhetünk rejtett terhelésnek, vagy több eredőből összeálló terhelésnek; a hordalékhány is jelentős terhelés a jó ökológiai állapotra nézve; Ez a két terhelés a táblázat 4.1 típusú terheléseihez illeszthető be, vagy ha más terhelések következményeiként tekintünk rájuk, akkor a 4.1.1 és a 4.1.3 terheléseknél a terhelés leírása cellában javasoljuk felsorolni őket.

Magyarországon valamennyi nagy folyót és kisebb vízfolyásokat is érint ez a probléma, ezért a végső anyagban javaslatunk szerint feltétlenül szerepelnie kell ezeknek a terheléseknek.
 - b. az egyéb terheléstípus pontot (5-ös pont) javasoljuk kiegészíteni a hullámtér folyamatos feltöltődésével. Ez a holtágak és mellékágak eltűnéséhez vezet, de az árvízvédelmi töltések közé szorított folyók új ágakat csak nagyon ritkán tudnak kialakítani. Emiatt a folyók környezetének élőhelyi változatossága romlik, a vizesélőhelyek mozaikos jellege a hullámtéren megszűnik. Összességében ez a folyamat az vizek jó állapotának elérését nehezíti, vagy gátolja meg.

14. a VGT2-ben véglegesen erősen módosított státuszba kerülő víztestekre mikor és ki fogja kidolgozni a maximális ökológiai potenciál értékeket? Jelenleg a tervben ezeket nem találtuk.

Intézkedésekről szóló 8-as fejezet és mellékletei

15. 8.2, 412. oldal – a hangsúlyok eltolódásának mind a négy eleme támogatható, jó irányba mutat.
16. Kérjük az átfogó intézkedések 8.4.1 fejezetében az intézményrendszerről szóló bekezdésben kiemelten felhívni a figyelmet, hogy a VKI végrehajtásához a vízügyi intézmények mellett stabil környezetvédelmi és természetvédelmi intézményrendszerre (például a szükséges jogosítványokkal rendelkező nemzeti park igazgatóságokra) van szükség. Ezek gyengítésük esetén nem tudják ellátni a helyes vízgazdálkodáshoz kötődő feladataikat, ami végső esetben az ex-ante feltételeknek való megfelelés hiányát és uniós támogatások befagyasztását eredményezheti. Éppen ezért a környezetvédelmi és természetvédelmi intézményrendszer jelentős fejlesztésére, és a VKI végrehajtásába történő folyamatos és érdemi bevonására van szükség. Javasoljuk továbbá a természetvédelmi és agrár-környezetgazdálkodási szaktanácsadói hálózat fejlesztését, kapacitásbővítését, naprakész ismeretanyag és megfelelő finanszírozás biztosítását, a területhasználatokat érintő intézkedések végrehajtásának segítésére.
17. 8.6 fejezet VGT2 ÁKKT kapcsolata:
 - a. a már meglévő árvízvédelmi létesítményeket a VGT2 adottságként veszi számba (3.3-as fejezet), az erősen módosítottság és az állapot besorolás során ezekre úgy tekint, hogy a jövőben fennmaradnak. Véleményünk ezzel kapcsolatban, hogy az árvízvédelmi infrastruktúra léte nem jelenti azt, hogy az Árvízi Kockázatkezelési Tervezés során nem lehet úgy dönteni, hogy a meglévő művek felülvizsgálata és elbontása szükséges. Érdemesnek tartjuk ezt megemlíteni a 3-as fejezetben, mert változhatnak azok a körülmények, melyekre a vitaanyag jelenleg adottságokként tekint. A körülmények változására az intézkedéseket bemutató 8-3 mellékletben látunk is példát. (6.4 intézkedés, az Árvízi kockázatkezelési szempontból felesleges műtárgyak bontása, a mederszakasz rehabilitációja).
 - b. Az ide kapcsolódó 3.3-as fejezet véleményünk szerint helytelen szemléletet fogalmaz meg, és ezért hibás következtetések szerepelnek benne. A fejezet elején felsorolt társadalmi elvárások és emberi igények átalakulóban vannak. Ezekre nem lehet statikus állapotként tekinteni, és időről időre szükség van az igények felmérésére. Észrevételünk szerint a társadalmi igények egyre inkább abba az irányba mozdulnak el, hogy az igényeket kiszolgáló beavatkozások egyre kevésbé sújtsák károsan a természeti erőforrásokat. Jelen esetben a vízzel szemben támasztott elvárások józan megfontolás alapján nem eredményezhetik azt, hogy a vizek állapota romoljon. Példaként említjük, hogy a 146. oldal második pontjában hivatkozott árvízvédelmi töltések nem csak az élőhelyi változatosságot és a folyók ökológiai állapotát érintik károsan, hanem a csapadékhiánnyal és szárazsággal szemben egyre sérülékenyebb mentett oldali területekről tartják távol a vizet. Olyan területekről, melyeknek számtalan okból szüksége van vízutánpótlásra (állattenyésztés, növénytermesztés). A társadalmi igények változása itt abban realizálódik, hogy a mentett oldali területekre minden lehetséges helyszínen és esetben ki kell engedni a vizet. Alkalmazni kell a természetes vízviszatartás nyújtotta lehetőségeket, ami adott esetben az árvizek kockázatainak mérsékléséhez is hozzájárul. Az árvízvédelmi töltések miatt szabályozott folyószakaszokra tehát nem lehet minden esetben megváltozhatatlan

adottságként tekinteni. A társadalmi igények átalakulását arra alkalmas és rendszeres felmérésekkel kell megismerni, és ez kell hogy egyik alapját teremtsen a természeti erőforrások kezelésének.

Ha a társadalmi igény változik és a kapcsolódó szakpolitikák elősegítik a vízfolyások menti területhasználat váltást, akkor az árvízvédelmi infrastruktúra átalakítására is sor kerülhet, és a víztestekkel szemben felállított célok is azonnal megváltozhatnak.

Az előzőekkel párhuzamban 3.3-as fejezet 146. oldalán felsorolt összes példa esetében az igényeket kiszolgáló és szintén ebben a fejezetben felsorolt beavatkozások is változhatnak, illetve ezek felülvizsgálatára is szükség van, és nem lehet rájuk örök érvényű indokként hivatkozni.

Mindezek alapján szövegszerű módosítási javaslatunk az „... illetve az erősen módosított kategóriába sorolás során ezekkel úgy számol, mint amelyek fennmaradnak.” mondattól: A műszaki-gazdasági-társadalmi indokok alapján ugyanakkor ezeknek a terheléssel járó intézkedéseknek, és ezek előidézőjeként az elvárásoknak felülvizsgálatára időről-időre szükség van. A felülvizsgálatot többek között az indokolja, hogy meg lehessen szüntetni az ökológiai állapotra kedvezőtlen hatás okát. A vizsgálat másik indoka, hogy a természeti erőforrások felhasználása ne okozza azok maradéktalan kiaknázását. Jelen esetben, a vízzel szemben támasztott elvárások józan megfontolás alapján nem eredményezhetik azt, hogy a vizek állapota romoljon. Észrevételünk szerint a társadalmi igények egyre inkább abba az irányba mozdulnak el, hogy az igényeket kiszolgáló beavatkozások egyre kevésbé sújtsák károsan a természeti erőforrásokat. A műszaki lehetőségek, a gazdasági ösztönzők egyaránt elősegítheti új beavatkozások alkalmazását, amit leginkább a társadalmi igények változása követelhet meg. Az alapját ennek a folyamatnak a társadalmi igények felmérése kell hogy megadja.

- c. A 8.6-os fejezetben a 486. oldal közepén kezdődő bekezdés első mondatában azt olvashatjuk, hogy „A VKI-val összhangban lévő ÁKK tervezés lényege, hogy törekedni kell az ökológiailag is előnyös, a jó állapot elérését nem akadályozó megoldásokra.” Az ÁKKT dokumentumainak és a tervezés folyamatának ismeretében ez a mondat túl pozitívan tünteti fel az árvízi kockázatkezelési tervezést. Sajnos ez a szemlélet a tervezésnek nem a lényege volt, hanem egy lehetőség a sok közül. Ezért javasoljuk helyesbíteni a bekezdésnek ezt a kezdő mondatát: „A VKI-val párhuzamosan zajló ÁKK tervezés a lehetőségek között tartja számon az ökológiailag előnyös, a jó állapot elérését nem akadályozó megoldásokat.”
- d. 486. oldal: a jövőbeli infrastruktúra projektekénél helyesen szerepel a VKI 4.7 szerinti elemzés elkészítésének feladata. Javasoljuk, hogy ugyanitt utaljanak rá, hogy a VGT2 , 7-3-as számú mellékletében útmutató készült a 4.7 szerinti elemzés megfelelő alkalmazásáról.
- e. A 487. oldalon kezdődő 8-17-es táblázathoz kapcsolódó szöveget javasoljuk más megközelítésben megfogalmazni. Szöveges módosítási javaslatunk: A táblázat első oszlopában lévő ÁKK intézkedések végrehajtása során mindenképp érdemes figyelembe venni ezek szoros összehangolását a második oszlopban lévő VGT2 intézkedésekkel. Ez az összehangolás, illetve ezeknek a feltételeknek a követése adhatja meg a kereteit annak, hogy az ÁKKT végrehajtása a VGT2 célkitűzések megvalósulását segítse elő. Ha a felsorolt feltételeket az ÁKKT intézkedések nem

veszik figyelembe, akkor ezek akár ártalmasak is lehetnek a VGT célkitűzések elérésére.

- f. További szöveges kiegészítési javaslat, amit szintén javasolunk a táblázathoz tartozó magyarázatban leírni: Ha a felsorolt ÁKKT intézkedésekhez kapcsolódóan nem valósulnak meg a harmadik oszlopban bemutatott hatáscsökkentő intézkedések, akkor a víztestek állapotának romlására lehet számítani. Az állapot romlása minden szempontból kerülendő, ezért a hatáscsökkentő intézkedések alkalmazása minden esetben javasolt.
- g. A 8-17-es mellékletnek jelenleg nincs bevezetője. Javasoljuk, hogy írjanak hozzá bevezetőt, hogy a felhasználók számára érthető legyen, hogy mi a melléklet szerepe. A bevezetőben javasoljuk megemlíteni, hogy az első oszlopban lévő ÁKK intézkedési típusok alkalmazása során elsősorban a táblázat utolsó két oszlopában (VGT szerinti jó gyakorlatok és a természetvédelmi szempontok) bemutatott ajánlásokat és elvárásokat kell szem előtt tartani. Szükséges továbbá a hatáscsökkentő VGT2 intézkedések alkalmazása. Ezeknek figyelembe vétele segíti a VGT célkitűzéseknek való megfelelést, ami különösen azért fontos, mert így minimalizálható leginkább a víztesteket érő káros hatás. Ezek alkalmazását azért érdemes már a tervezés szakaszában megvizsgálni, hogy a VGT2 és az ÁKK intézkedések egymással összehangolva valósulhassanak meg.

Az intézkedések elemzésének egyik hiánya, hogy úgy tekint rájuk, mint egymástól térben és időben független tevékenységekre. Ennek veszélye, hogy ezek egymástól függetlenül lehet hogy valóban elviselhető mértékű kockázatot jelentenek, de együttesen, néhány folyamkilométeres szakaszon és rövid idő alatt kivitelezve már jelentős terhelést jelentenek kis, közepes, vagy akár nagy vízfolyásokon. Ezt a rejtett kockázatot javasoljuk a melléklet bevezetőjében leírni, hogy ráirányítsa a tervezők figyelmét erre a kockázatra, és felhívja figyelmüket az összegződő hatások számbavételére.

A 8-17-es melléklet elemzései összességében jól bemutatják a VGT szempontjából követendő javaslatokat. Kiegészítési javaslataink az alábbi három intézkedéshez vannak:

- i. 8-17-es melléklet, 3-as intézkedés, mederkotrás, zátonyrendezés: Javasoljuk kiegészíteni az intézkedés értékelését azzal, hogy jelentős különbség van közöttük, hogy holtágban és mellékágban, vagy a vízfolyás főmedrében alkalmazzák. A vízfolyások főmedrében jelentős kockázatokat okoznak a kotrások, különlegesen értékes élőhelyek tűnhetnek el emiatt. A mellékágakban és a holtágakban viszont valóban megoldás lehet a felhalmozódott hordalék eltávolítása, a folyamatos feltöltődés problémájának javítása céljából.
- ii. 8-17-es melléklet, 9-es intézkedés, árapasztó csatorna kialakítása, fenntartása: a VKI szerinti jó gyakorlatok és a hatáscsökkentő VKI intézkedések cellában javasoljuk feltüntetni, hogy korábbi mellékágak és fokok bekapcsolása az intézkedés előnyére válik, míg teljesen új csatornák építése a kísérő terepi beavatkozások miatt előnytelen.
- iii. 8-17-es táblázat, a 15-ös számú kanyarulatrendezés nevű intézkedés értékelése túlzottan optimista szemléletű. A gyakorlatban nagyon nehezen

elképzelt, hogy egy kanyarulatrendezés nem ártalmas a vizek jó állapotára nézve, hiszen a kanyarulatok levágása csökkenti a folyók hidromorfológiai változatosságát. Ez főleg azért kockázat, mert a folyók jelenlegi szabályozottságát ismerve új kanyarulatok képződésére nincs lehetőség. Hiába jöhet létre – ahogy a táblázat írja – ennek a beavatkozásnak eredményeként holtág, a folyó hidromorfológiai változatossága összességében romlik. A táblázat ennek kockázatát nem hangsúlyozza megfelelően. A VGT jó gyakorlatok és természetvédelmi szempontok cellákat javasoljuk ezzel kiegészíteni, és kérjük jelezni, hogy a hatáscsökkentő intézkedések ennek az intézkedésnek az esetében kevés eredményt hozhatnak a károkhoz képest.

- iv. 8-17-es táblázat, 16-os intézkedés: az intézkedés értékelése jó, de a szemléltető ábrán összekeverték a két állapotot. Ha azt jelenti a mederstabilizáció, ami a rajzon látszik, akkor minden lehetséges helyen támogatjuk megvalósítását.
- v. Egyes esetekben a töltéslábat védő mederstabilizáció intézkedés VKI-konform alternatívája lehet a töltés távolabbra helyezése. Ez a lehetőség a 16. pontnál jelenleg nem szerepel.

h. 491. oldal – miért csak az alegységi tervekben jelennek meg a KEHOP pr-ek értékelései? Ez mikor várható?

18. A 8-2 mellékletet kérjük kiegészíteni a KEOP természetvédelmi prioritása alatt megvalósult, vízgazdálkodást és vizes élőhelyek rehabilitációját érintő projektek és gyakorlatok bemutatásával, általánosságban és a 2.8 fejezetben Nemzeti Park Igazgatóságokként is. Emellett javasoljuk az itthon megvalósult GEF, Interreg és LIFE projektek áttekintését is, és a hidromorfológiai beavatkozásokat tartalmazóknak a beemelését a leírások közé. Ezt nem a teljesség kedvéért kérjük, hanem annak érdekében, hogy egy másik, alapvetően ökológiai megközelítés is teret kapjon a jó gyakorlatok közt.

Egy beemelésre javasolt konkrét projekt: a Duna Sió-torkolat és országhatár közötti szakaszán, a mohácsi Szabadság-zátonyközben megvalósult mellékág-rehabilitáció (Közösségi jelentőségű ártéri élőhelyek védelme a Béda-Karapancsa különleges természetvédelmi területen található Szabadság szigeten és mellékágánál LIFE07NATH000320). Ezzel kapcsolatban részletes információk találhatóak a <http://szabadsagsziget.hu/index.php?m=informaciok> oldalon, vagy kérhetőek a projektet megvalósító partnerség tagjaitól (WWF, DDNP, Aduvizig).

A részvízgyűjtő-VGT-k 8-4 mellékleteiben összegyűjtött természetvédelmi jó gyakorlatok kiegészítésére is látunk lehetőséget.

Többek között, a Tisza RVGT 8-4 mellékletébe javasoljuk beemelni a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság Alpár-Bokrosi nyílt ártéri öblözetben megvalósított élőhely-rehabilitációs és élőhely-kezelési projektjeit. Javasoljuk még a WWF Tiszatarjánban működő élőhely-kezelési programját, amelyben a hullámteret megtisztítottuk az inváziós *Amorpha fruticosa* állománytól, és a helyén részben legeltetett gyept és vizes élőhelyeket állítottunk helyre,

részben őshonos fűzültetvényt hoztunk létre. A területkezelés költségeit részben a gyalogakác és fűz fűtőértékéből realizálható jövedelem fedezi, részben az önkormányzati közmunkaprogram, részben más források. A projektről további információ található a honlapunkon: <http://wwf.hu/mit-tesz-a-wwf-tiszatarjanban/mit-tesz-a-wwf-tiszatarjanban>, vagy kérhető a WWF-től <https://youtu.be/ht1F3o6Fk-c>

A Dráva RVGT 8-2 mellékletéből a Duna RVGT 8-2 mellékletébe javasoljuk áthelyezni ennek a projektnek a bemutatását: Élőhelyrehabilitációs célú kotrás a Rezéti-Duna területén (Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság, KEOP-3.1.2/2F/09-11-2012-0008).

19. A 8-5 mellékletben bemutatott gazdaság-szabályozási koncepció valamennyi javaslatát támogatjuk. A szabályozók és ösztönzők alkalmazása fontos eredményeket érhet el, különösen annak ismeretében, hogy összesen 1 db olyan KEHOP projekt ismert, mely a VGT2 végrehajtását közvetlenül támogatja.

20. A 8-4 melléklet az intézkedési adatlapokról jó logikai sorrend alapján mutatja be az intézkedések tartalmát. Javasoljuk, hogy ezt a mellékletet minél több helyen hivatkozzák meg a főanyagban, és minél szélesebb körben tegyék ismertté a vízfolyásokat kezelő és leendő beavatkozásokat tervező intézmények körében.

Az intézkedési adatlapok több intézkedése előremutató beavatkozásokat mutat be, de vannak köztük, melyeket véleményünk szerint más szektorok képviselőivel szükséges megtárgyalni a jövőben. Ilyen például a 6.4-es intézkedésben a duzzasztóművek alvízi hatásainak mérséklésére javasolt fenékküszöb. (A 6.4-es intézkedéshez további javaslataink a 8-3 melléklethez írt kommentben található.)

Néhány intézkedésről az észrevételünk, hogy mivel nagyon kevés vízfolyást érint Magyarországon, ezért az általános megfogalmazás helyett a konkrét víztestek elemzését lenne érdemes bemutatni az adatlapon.

A 8-4 mellékletben a közös horvát-magyar Dráva szakasszal kapcsolatban szerepel az intézkedési javaslatok közt a határvízi együttműködés keretében közös megoldások keresése. Más intézkedéstípusnál és más országgal azonban nem találtunk utalást ilyen javaslatra. Javasoljuk, hogy amely víztestek esetében fontos vagy jelentős terhelés származik külföldről, szerepeljen a közös megoldások keresése intézkedés is a programban.

21. 8-11 melléklet: a mellékletben felsorolt víztesteken alkalmazandó, vagy lehetséges ÁKKT intézkedésekről a fejlécben szereplő információ alapján az ÁKK intézkedések munkalapról lehet tájékozódni. A mellékletnek viszont nincs ilyen munkalapja. Ennek hiányában nem tudjuk értékelni, hogy a víztesten indokoltak-e a javasolt ÁKKT intézkedések, és ezek összhangban vannak-e a VGT2 intézkedésekkel. Ennek a munkalapnak a bemutatása nagy segítség lett volna a második konzultációs anyaghoz, de a végső anyagban mindenképpen javasoljuk feltüntetni.

a. A 8-11 melléklethez kapcsolódó kérdésünk: A melléklet a víztesteken javasolt intézkedéseket sorolja fel, vagy azokat az intézkedéseket, melyekre van finanszírozás 2021-ig és ezért megvalósításukra számítani lehet?

22. a 8-13 mellékletben szerepel a Naturás területeket bemutató adatlap, melyen található egy 'Natura 2000 terület víztől függő károsodottsága' című oszlop. Kérjük elmagyarázni azt, hogy a 'károsodott' vagy a 'jelentősen károsodott' minősítés azt jelenti-e, hogy az élőhely túl sok vizet kap, vagy azt hogy túl keveset. A megnevezés azért nem egyértelmű, mert olyan naturás területek, mint például Kis-Balaton, vagy Gemenc, melyek vízellátása megfelelőnek mondható, jelentősen károsodott minősítéssel szerepel a munkalapon.
23. Javasoljuk, hogy a nagy kockázatú pontszerű szennyezőforrásokat említse meg a dokumentum. Hiába van jó állapotban bármelyik víztest, ha pontszerű potenciális szennyezőforrások fenyegetik, például veszélyeshulladék-tároló, zagytározó, rosszul üzemelő szennyvíztisztító-üzem. Ezek baleseti szennyezése azonnal tönkre teszi valamennyi víztest jó állapotát, ezért kiemelt kockázatukat a vizek állapotára érdemes az erről szóló fejezetekben és térképeken bemutatni.

Budapest, 2015.12.16.

WWF Magyarország, Gruber Tamás, Kerpely Klára,

Nők a Balatonért Egyesület, Hajósy Adrienne, Vassné Piliszky Zsuzsa

Reflex Környezetvédő Egyesület, Lajtmann József

Magyarország Természeti és Kulturális Örökségéért Alapítvány, Nagy Péter

Dráva Szövetség, Bodorik Janka Beáta, Toldi Miklós

Szövetség az Élő Tiszáért Egyesület, Balogh Péter

Magosfa Alapítvány, Kelemen Zoltán, Juhász Lilla

Holocén Természetvédelmi Egyesület, Kiss József

Észrevételeink a 8-3as melléklet, Intézkedési lista munkalapjához

	Intézkedés megnevezése, illetve ennek módosítási javaslata korrektúrával jelölve	Észrevételeink az intézkedések rövid leírásához
6.4	<p>Árvízi kockázatkezelési szempontból felesleges műtárgyak bontása, a mederszakasz rehabilitációja</p> <p><u>Javaslatunk szerint az intézkedés megnevezése: A mederszakasz rehabilitációja, minden olyan műtárgy felülvizsgálata és elbontása, melyek árvízi kockázatkezelési, vagy kisvízi mederkezelési szempontból nem szükségesek.</u></p>	<p>Az intézkedés elnevezésének módosítását javasoljuk. Ebből arra lehet következtetni, hogy az intézkedés azokról a műtárgyakról szól, melyekre az árvízi kockázatkezelés érdekében már nincs szükség. Az intézkedési adatlap leírása szerint viszont így szól:</p> <p>„Lefolyási akadályok (hidak, kikötők, utak, vasutak, egyéb építmények) felülvizsgálata, átalakítása, esetleg elbontása. Ahol ezt a hullámtér szélessége lehetővé teszi, a meder természetes fejlődésének biztosítása (az árvízvédelmi biztonság veszélyeztetése nélkül). ... Az intézkedés árvízvédelmi célja a nagyvízi vízhozamok levezethetőségének javítása érdekében a nagyvízi mederben lévő, de funkció nélküli műtárgyakat el kell bontani, a nagyvízi meder lokális rendezésével.” Tehát valamennyi műtárgyról szó lehet az intézkedés keretében.</p> <p>Az intézkedés megnevezése javaslatunk szerint így módosuljon: a mederszakasz rehabilitációja, minden olyan műtárgy felülvizsgálata és elbontása, melyek árvízi kockázatkezelési, vagy kisvízi mederkezelési szempontból nem szükségesek.</p> <p>Ld még 6.9. 6.15 intézkedés</p>
6.5.1	<p>trapézmeder forma természetesebbé tétele,</p>	<p>Kérjük, hogy pontosítsák az intézkedés megnevezését. A 8-3 mellékletben 'trapéz mederforma természetesebbé tétele szerepel', az intézkedési adatlapon pedig 'mederforma természetesebbé tétele'.</p> <p>Az intézkedési adatlapon olvasható leírás szerint a mi értelmezésünkben a második elnevezés a helyes.</p>
5.1.1	<p>Hallépcső, megkerülő csatorna</p>	<p>A hallépcső nem állítja vissza a hosszirányú átjárhatóságot, hanem csak</p>

		<p>csökkenti a hosszirányú átjárhatóság megszüntetésének ökológiai kárait. Bizonyos vízi gerincesek (például egyes halfajok) folyásiránnyal szembeni mozgását lehetővé teszi, de nem minden vízi fajt és élőlényt, amelyik a fenékküszöb megépítése előtt zavartalanul vándorolhatott. Mind a fel, mind a lefelé vándorlást meg kell oldani.</p> <p>A hallépcsők építése előtt a célzott fajok igényét fel kell mérni, mindig ez legyen a műszaki tervezés alapja. Ne a hallépcső megépítése legyen a cél, hanem az, hogy a halak át tudják járni a vízfolyás adott szakaszát. Akkor épüljön hallépcső, ha a felmérések bizonyítják, hogy van rá igény, és elősegíti a halak vándorlását. Nagyon sok előkészítő elemzés kell, a monitoringra forrást kell biztosítani, ez mindkettő a hallépcsőépítés része kell legyen.</p> <p>Javaslatunk, hogy priorizálni kell a hallépcsők építését ökológiai szempontból, ami azt jelenti, hogy fókuszálni kell egyes halfajokra (hosszú és középtávú vándorló fajokat kell ehhez felmérni). A kiemelt fontosságú halfajok vándorlását kell elősegíteni. Vízyűjtő szinten kell megtervezni, hogy hol és milyen sorrendben kell hallépcsőket építeni, amihez a vándorlási útvonalak alapos vizsgálata és ismerete szükséges. Nem érdemes például olyan mellékvízfolyáson hallépcsőt építeni halfajok számára, mely halfajok a fővízfolyáson lévő duzzasztó miatt el sem jutnak a mellékvízfolyásra.</p>
5-2	Fenékküszöb és fenéklépcső átépítése a hosszirányú átjárhatóság biztosításával	<p>Ez az intézkedés egyelőre nem szerepel részletesen az intézkedési munkalapon. Amennyiben eze elkészül, javasoljuk kritériumokat felállítani a fenékküszöbök átépítése és az átjárhatóság biztosítása kapcsán, szoros összefüggésben az 5.1.1, hallépcső, megkerülő csatorna intézkedéssel. Megfontolására ajánlott szempont, hogy a hallépcső nem minden faj és nem minden vízi élőlény számára biztosítja a hosszirányú átjárhatóságot.</p>

		Javasoljuk, hogy minden gát és fenékküszöb építését megelőzően legyen vizsgálat tárgya, van-e más műszaki beavatkozás, amelyik a keresztirányú műtárgytól várt hatást az élőlények vándorlásának zavarása nélkül valósítja meg
6.5.2	Mederátvágás megfelelő vonalvezetéssel és mederformával	<p>Ennek az intézkedésnek a célja az árvízi biztonság növelése, ahogy ezt az intézkedési adatlapon is olvashatjuk. A VGT2 nem szükséges, hogy foglalkozzon az árvízvédelmi feladatokkal, ezért javasoljuk, hogy ezt az intézkedést vegyék ki a VGT2 intézkedések listájából.</p> <p>Szintén az adatlapon szerepel, hogy „pozitív ökológiai hatása csak akkor van, ha a műszaki intézkedésekben vázolt feltételek teljesülnek.” Ez szintén azt igazolja, hogy ez az intézkedés sok kockázatot hordoz VKI szempontból. Ezért ezeket az adatlapon bemutatott feltételeket az ÁKKT és a VGT2 intézkedések összehasonlításáról szóló 8-16-os táblázatban javasoljuk megjeleníteni.</p>
6.5.3	A parti növényzóna állapotának javítása az árvízvédelmi funkcióval összehangolva (a jó ökológiai potenciálnak megfelelő viszonyok elérése)	Javasoljuk kiemelni a 8-3 mellékletben, mint ahogy az intézkedési adatlapon is szerepel, hogy ezt az intézkedést ott szükséges alkalmazni, ahol erősen módosított víztest olyan parti sávjáról van szó, melyen jelenleg nincs parti zonáció, sőt gyakorlatilag növényzettől mentes. Ahol jelenleg is van vízparti növényzet, ott annak állapota szerint lehet szükség fenntartásra, vagy javításra. Adott esetben a jó ökológiai állapot fenntartása és nem a jó potenciálnak megfelelő viszonyok elérése lehet a cél.
6.5.5	Kompenzációs hullámtéri erdősítés áramlási holtterekben, az erdősítés jó gyakorlatának kidolgozása, természetvédelmi szempontok figyelembevételével, a természetvédelmi ágazat szakembereinek iránymutatása mellett. A jó gyakorlat kidolgozása meg kell hogy előzze a nagyvízi mederkezelési tervek elfogadási folyamatát.	Javasoljuk, hogy az erdők természetességi értéke alapján legyen lehetőség egyedi elbírálásra. Erdőtag és erdőrészlet szintjén beazonosítható, hogy mely erdőket szükséges megóvni. A csereerdősítés jó megoldás lehet ott, ahol jó kezelést tudnak biztosítani. A csereerdősítés javaslatunk szerint az utolsó opció legyen, arra kell törekedni, hogy minél kevesebb ártéri erdőt vágjanak ki. Az ártéri erdők állapota szempontjából az is jobb megoldás, ha a cserjeszintet levágják,

		de az erdőt nem vágják ki.
6.11.1	Hajózási tevékenység adaptációja <u>Javaslatunk szerint az intézkedés megnevezése: hajózhatóság javítása, vagy fenntartása érdekében a vízfolyások medrében végzett tevékenységek adaptációja a VKI célkitűzésekhez.</u>	Javasoljuk az intézkedés megnevezésének pontosítását: hajózhatóság javítása, vagy fenntartása érdekében a vízfolyások medrében végzett tevékenységek adaptációja a VKI célkitűzésekhez. Az intézkedési adatlapon szereplő leírás pontosítását javasoljuk. Járulékos hatások természeti erőforrásokra (8-4 melléklet, 148. old.): „javul az ökológiai folyosó állapota” helyett az ökológiai folyosó állapota nem romlik; „kedvező tájképi változások is lehetségesek” helyett a tájkép nem romlik.
6.14	Üledék, <u>illetve</u> nem odaillő <u>őshonos, invazív</u> növényzet egyszeri eltávolítása állóvizekből, vízfolyások <u>mellék- és holtága</u> ból	A „nem odaillő növényzet” megfogalmazás helyett a nem őshonos, invazív növényzet megnevezést használni. Az intézkedés megnevezésének pontosítását javasoljuk, a vízfolyások helyett azok mellék- és holtágaira értendő legyen ez a beavatkozás. A vízfolyásokból nem javasoljuk az üledék (hordalék) eltávolítását. Szinte valamennyi jelentős vízfolyásunkat medersüllyedés sújtja, további hordalék eltávolítása emiatt káros gyakorlat lenne. A vízfolyások feliszapolódott mellékágaiból vagy holtágaiból már szükséges lehet az állapotjavítás érdekében az üledék eltávolítása, mint ahogy azt az intézkedési adatlap is írja.
7.4.1	Csúcsra járatás hatásának csökkentése	Az intézkedési adatlapon pontos leírás olvasható, ezt javasoljuk kiegészíteni azzal, hogy vizsgálni kell, hogy ökológiai szempontból nem kezdeményezhető-e a csúcsra járatás felhagyása. Ezt a lehetőséget vizsgálni kell gazdasági-társadalmi szempontból egyaránt. A VKI célkitűzések szempontjából az a leghatékonyabb, ha a káros állapot okát szüntetik meg. Ezért ezt a lehetőséget mindenképp szükséges megemlíteni.
7.4.3	Vízmegosztás nem árvízi időszakban, ill. az ökológiai <u>vízigény</u> kisvíz biztosítása <u>kisvízi időszakban a vízfolyás</u>	Az ökológiai kisvíz fogalmat javasoljuk pontosítani: ökológiai vízigény biztosítása kisvízi időszakban. A módosítási javaslat a 7.4.2 intézkedésre is

	<u>által fenntartott ökoszisztémának, mindkét ágban</u>	<p>vonatkozik.</p> <p>Az ökológiai vízigényre nemcsak a folyók főágában és mellékágában van szükség, hanem teljes hullámtéren is. Ezért további pontosítási javaslat: ... biztosítása kisvízi időszakban a vízfolyás által fenntartott ökoszisztémának.</p> <p>Ide kapcsolódó észrevételünk, hogy ennek az intézkedésnek hiányzik az intézkedési adatlapja a megfelelő mellékletből.</p>
11.4	Vízvezető rendszerek ösztönző árazásának kialakítása	Itt milyen vízvezető rendszerekre kell gondolni? Belvízelvezetés, települési vízvezetés?